

Bergkerk 1-2-26

Gemeente van Christus,
'Entartete Kunst' zo werd in nazi-Duitsland beeldende kunst genoemd die niet voldeed aan het mens- en wereldbeeld van het fascisme.
Afgelopen dinsdagavond bij de indrukwekkende lezing van Prof. Irene Zwiep werden we meegenomen naar de wortels van antisemitisme en anti-judaïsme en hoe dat de beeldvorming beïnvloedt. De dwalende Jood, in een vreemd gewaad, met grijpgrage handen en een enorme haakneus tegenover de blonde Germaan, met volgens de componist Wagner, pure Germaanse kunst uitingen.. Het is beangstigend om te zien.
En beeldende kunst die niet voldoet aan de beeldvorming van de gezonde Germaanse stam tegenover de dwalende Jood, wordt gezien als ontaard.
Ernst Barlach werd gezien als een 'Entartete' een ontaarde kunstenaar.
Op de orde van dienst vanmorgen een beeld van 'Entartete Kunst'.
Kunst in verval, Barlach verbeelde Christus als een leraar, zittend, de armen uitnodigend open, zijn handen leeg, alsof hij niets anders te bieden heeft dan zichzelf. Dat is wat hij ons wil leren.
En dat is wat dit beeld ook onderscheidt van de beelden van dictators, influencers, manipulators, die zich opwerpen als heilbrengers voor het volk. De actualiteit van dit beeld is evident.
Ik merkte bij mijzelf, dat het mij raakte, dit ontwapenende beeld, het is eerder op ontvangen dan op zenden ingesteld.
Het is een troostend beeld, omdat het zo dichtbij komt, ook wij staan ook zo vaak met lege handen.
En het is een heel sterk beeld, een tegenbeeld, tegen de geheven vuist of het wijzende vingertje of de dwingende retoriek.
Ziende de scharen ging Hij de berg op. Voorop gaat het werkwoord zien.
Jezus ziet de schare. Hij kijkt ze één voor één aan. Hij ziet wat ze missen en hij ziet wat ze verlangen.
Het is een manier van kijken. Jezus ziet de leegte, verdriet, wanhoop, boosheid, ons verlangen en ons vastgelopen zijn, onze zachtheid en ons harde werken, ons zuivere hart en onze onbereikbaarheid ... Hij kijkt het beste in ons naar voren, zalig jullie ... in jullie breekt Gods heil door.
Het zijn vreemde woorden in de zaligspreekingen. Wij horen het toch meestal anders.
Zoek je geluk op, dwing het af, beter je leven, doe er wat aan, werk je wel hard genoeg, zorg je wel goed voor je gezin zijn we interessant genoeg zorg je wel goed voor jezelf !!
Wij bepreken elkaar en we worden voortdurend bepreekt.
Maar de Bergrede begint met mensen zalig te prijzen.
Alles en iedereen mag tegen je zeggen dat je een loser bent, en misschien denk je het zelf wel het hardst maar wat in Gods ogen waarachtig goed is, begint bij mensen zoals jij. Zalig de armen van geest, mensen die van zichzelf en van medemensen niets meer te verwachten hebben. Armoede maakt murw, je bent niet alleen beroofd van je levensbasis, maar zelfs van het vermogen om je te laten gelden en te verweren. Je bent als een kleine pion op het speelbord van het monopoly spel, overgeleverd aan de dobbelsteen. Zalig wie met lege handen staat. Ze zijn open om te ontvangen en gevuld te worden.
Zalig wie treuren omdat hen troost zal worden toegeroepen.
Treuren, een diep verdriet, je kunt het voelen in je lijf, het overvalt je ...en wat is dan troost?
Zalig wie treuren omdat hen troost zal worden toegeroepen.
Troost die je wordt toegeroepen, troosten is mee ademen, mee zuchten ... troost is afgrond roept tot afgrond ... Troost borrelt op als mensen elkaar echt nabij kunnen zijn.
Zeldzaam die momenten en o zo kostbaar.
Het is eerder dwaas dan wijs, zo schrijft Paulus in zijn brief aan de Korintiërs.
Wij preken een gekruisigde Christus, voor Joden een aanstoot en voor heidenen een dwaasheid.

Vanuit de rede gezien, vanuit de economische en sociale wetten gezien, vanuit ons normale verstand gezien is het kruis een vreselijke dwaasheid. En toch is het dwaze van God wijzer dan mensen en het zwakke van God sterker dan mensen. Juist in die dwaasheid en zwakheid, juist in de prediking van het kruis ...schuilt de openbaring van de Eeuwige. Dat is het 'Licht dat straalt over de volken', zo zingt Simeon. En wij met hem bij de afsluiting van deze dienst.

Jezus ziet de scharen en vervolgens gaat hij op en zet zich neer en zijn leerlingen komen aan zijn voeten en hij leert. Hij leert de leerlingen over de scharen, over wat hij ziet.

In de Bergrede wordt aan de leerlingen in de binnenste ring geleerd over de scharen van de buitenste ring. Anders gezegd, Jezus draait de blikrichting van zijn leerlingen om, hij leert de leerlingen om zich om te draaien en naar buiten te kijken.

De schare gaat voor, zij eerst, de leerlingen mogen erbij komen.

Als ik het vertaal naar de kerk, dan hoor ik hier dat de gemeente met de wereld mee mag horen wat God met de mensen voorheeft. De woorden van het evangelie zijn nooit exclusief voor de gemeente bestemd. Hier liggen de wortels van het werelddiaconaat, waarvoor vanmorgen aandacht wordt gevraagd. De gemeente is geen club van uitverkorenen, geen gezelschap dat de wereld de wereld laat, maar een gemeenschap die weet dat haar redding gelegen is in de redding van de wereld aan wie ze in genade en ongenade is uitgeleverd, met wie ze in voor – en tegenspoed solidair heeft te zijn. Vanaf dat moment sta je borg voor de ander, dat is geen gebod dat wordt opgelegd, maar een geraakt zijn.

Zalig de zachtmoedigen, de zwakken en de kwetsbaren, zij die in de hoek zitten waar de klappen vallen. Zachtmoedig is in de bijbel niet zozeer een karaktereigenschap, maar een situatie van kwetsbare weerloosheid waarin je terecht kunt komen. Zalig die honger en dorsten naar gerechtigheid, zij hebben zelf niet het vermogen om hun recht te verkrijgen, zij snakken ernaar, dat hun eindelijk recht zal worden gedaan.

De zaligsprekingen kun je verdelen in 2 maal vier.

Bij de eerste vier gaat het over mensen in de situatie waarin zij verkeren, zij worden naar voren gehaald, hun wordt een toekomst aangezegd.

In de tweede serie van 4 gaat het om wat mensen kunnen betekenen.

Barmhartigen, reinen van hart, vredestichters, zij die ondanks vervolgingen opkomen voor gerechtigheid.

De eerste vier hebben het Koninkrijk nodig, van de tweede vier kun je zeggen, het Koninkrijk heeft hen nodig.

Het is duidelijk, de zaligsprekingen zijn niet van deze wereld.

Ze zetten het leven op zijn kop of zetten ze het leven pas recht?

Het is een lied dat haaks staat op veel van onze dagelijkse ervaringen.

Er worden mensen zichtbaar gemaakt die gewoonlijk buiten het centrum van de aandacht staan.

Ze worden niet als tragische figuren te kijk gesteld en bejammerd, maar ze worden als koninklijke mensen welkom geheten.

'want hun behoort het koninkrijk der hemelen'.

De zaligsprekingen zetten de toon van de weg die Jezus gaat.

Zalig ben je. De zaligsprekingen zijn als een lied van verlangen, van hoop, van liefde, van troost.

Het zingt ons te binnen wat nog niet is maar dat toch niet anders dan komen zal en komen moet.

Het lied wordt geleerd en gezongen door kleine en kwetsbare mensen,

ze zingen het soms tegen beter weten in

soms stokt het lied in onze kelen, soms is het moeilijk de juiste toon te houden

en maar al te vaak gaat ten onder ... wordt het overschreeuwd en toch zingen wij dit lied

geloven is het blijven zingen van dit lied een lied van verlangen dat ons dragen wil en dragen kan, door goede en kwade dagen, tot in Gods hand. Amen.